

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av 39 och 40 § i universitetslagen samt 14 och 29 § i yrkeshögskolelagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om temporär ändring av 39 och 40 § i universitetslagen samt 14 och 29 § i yrkeshögskolelagen (RP 84/2020 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Laura Hansén, undervisnings- och kulturministeriet (distanskontakt)
- verksamhetsledare Tanja Risikko, Finlands universitetsrektors råd UNIFI rf (distanskontakt)
- verksamhetsledare Petri Lempinen, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf (distanskontakt).

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finlands studentkårers förbund FSF rf
- Finlands studerandekårers förbund - SAMOK rf
- Bildningsarbetsgivarna rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår temporära ändringar i universitetslagen och yrkeshögskolelagen på grund av undantagstillståndet till följd av covid-19-epidemin och begränsningarna i anslutning till det.

I universitetslagen och yrkeshögskolelagen föreslås nya bestämmelser om anmälan som frånvarande under det första läsåret, om den studerande är förhindrad att inleda sina studier på grund av ett myndighetspåbud som hänför sig till epidemin eller av något annat vägande skäl som hänför sig till epidemin.

Lagarna föreslås också få bestämmelser om att högskolorna inte ska vara skyldiga att ordna studier som leder till examen och studiehandledning så att den studerande kan avlägga examen inom den i lagen föreskrivna målsatta tiden, om det på grund av epidemin inte är möjligt att ordna de

Betänkande KuUB 7/2020 rd

studier som ingår i undervisningsplanen. Fördröjningar i studiernas framskridande som beror på sådana förändringar i undervisningsarrangemangen ska beaktas vid beslut om fortsatt studierätt.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt och gälla till och med den 31 juli 2021.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Enligt statsrådets principbeslut om en plan för en hybridstrategi för hantering av coronakrisen från den 6 maj 2020 ska användning av gymnasiernas, yrkesläroanstalternas, yrkeshögskolornas, universitetens, det fria bildningsarbetets och den grundläggande utbildningen för vuxnas lokaler för undervisning från och med den 14 maj 2020 hanteras genom åtgärder enligt lagen om smittsamma sjukdomar.

I propositionen betonar regeringen att det inte finns några entydiga uppgifter om hur länge coronaepidemin håller i sig och att det för närvarande inte är möjligt att exakt förutse hur epidemin kommer att utvecklas i år eller senare. Därför finns det inte heller några uppgifter om vilka restriktioner som eventuellt behöver göras senare på grund av epidemin.

I propositionen föreslås det att det till universitetslagen (558/2009) och yrkeshögskolelagen (932/2014) fogas temporära bestämmelser som beaktar hur en eventuell fortsättning av coronaepidemin påverkar högskolornas lagstadgade skyldigheter vad beträffar att ordna studierna och samtidigt säkerställer att de studerandes rättssäkerhet tillgodoses.

De sakkunniga understödde propositionen vid utfrågningen i utskottet. Sammantaget anser kulturutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen utan ändringar.

Ordnande av undervisning och handledning

I propositionen föreslår regeringen att det till 40 § i universitetslagen temporärt fogas nya 4 och 5 mom. och till 14 § i yrkeshögskolelagen nya 4 och 5 mom. Enligt de föreslagna bestämmelserna är universitet och yrkeshögskolor inte skyldiga att ordna studier som leder till examen och studiehandledning så att en studerande kan avlägga examen inom den i lagen föreskrivna målsatta tiden, om det på grund av covid-19-epidemin inte är möjligt att ordna studier som hör till undervisningsplanen.

Bestämmelser om undantag från högskolornas skyldighet att ordna undervisning och studiehandledning under coronaepidemin finns sedan tidigare i de tillämpningsförfordningar som gällde fram till den 13 maj 2020, och enligt propositionen behövs reglering av skyldigheten att ordna undervisning eftersom epidemin eventuellt fortsätter. Enligt den gällande lagstiftningen kan både universiteten och yrkeshögskolorna inom ramen för sin autonomi genomföra sin undervisning och studiehandledning på många olika sätt, även på andra sätt än som närundervisning. Högskolorna får således själva besluta om att övergå till eller fortsätta med distansundervisning. De ska dock

Betänkande KuUB 7/2020 rd

beakta utbildningens forskningsbaserade karaktär och utbildningens kvalitet, oberoende av hur utbildningen ordnas.

De sakkunniga påpekade att den generation studerande som nu inleder sina studier kommer att avlägga en betydande del av sin examen på ett exceptionellt sätt om distansstudierna drar ut på tiden. Det kan handla om upp till ett och ett halvt års studier. Man måste därför fästa särskild vikt vid kvaliteten på studierna och de studerandes studieförmåga, och universiteten måste kunna utföra sitt utbildningsuppdrag trots den flexibilitet som följer av denna proposition. Det betonas också att möjligheterna att framskrida med studierna ska säkerställas även under undantagsförhållandena så att de studerande kan ta sin examen inom den utsatta tiden och ta sig ut i arbetslivet.

Om studierna fördröjs har detta konsekvenser bland annat för de sociala förmånerna till de studerande. Regeringen säger i propositionen att eventuella fördröjningar av studierna som beror på de exceptionella arrangemangen ska beaktas i beslut om fortsatt studierätt. Utskottet anser att detta är motiverat. Det är viktigt att göra en heltäckande bedömning av propositionens konsekvenser för de olika förmånerna till de studerande, till exempel hur behovet att se över villkoren för studielånskompensationen påverkas om undantagsförhållandena fortsätter.

De sakkunniga menade att giltighetstiden för bestämmelserna om flexibilitet vid ordnandet av utbildning måste kunna förkortas om pandemiläget förändras. Vad gäller undantaget från skyldigheten att ordna undervisning och studiehandledning är tillämpningen av de föreslagna bestämmelserna bunden till det rådande epidemiläget och till att det på grund av epidemin inte är möjligt att ordna studier eller studiehandledning, understryker utskottet. Om epidemin avtar innan lagen upphör att gälla är således inte heller dessa bestämmelser längre tillämpliga.

Anmälan som frånvarande under det första läsåret

Kulturutskottet välkomnar förslaget i propositionen om att under coronaepidemin underlätta situationen för de studerande som inleder sina examensstudier vid högskolorna hösten 2020 och våren 2021 genom att göra det möjligt att anmäla sig som frånvarande under det första läsåret, om inledandet av studierna förhindras på grund av ett myndighetspåbud i anslutning till epidemin eller av något annat vägande skäl i anslutning till epidemin. Enligt de gällande 39 § i universitetslagen och 29 § i yrkeshögskolelagen kan en studerande anmäla sig som frånvarande under det första läsåret endast om han eller hon fullgör tjänstgöring enligt värnpliktslagen (1438/2007), civiltjänstlagen (1446/2007) eller lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995), är moderskaps-, faderskaps- eller föräldraledig eller på grund av egen sjukdom eller skada är oförmögen att inleda sina studier.

De föreslagna nya bestämmelserna om frånvaro under det första läsåret gäller i synnerhet nya utländska studerande, som kan vara hindrade att inleda studierna på grund av epidemin. Enligt propositionen kan de myndighetspåbud som avses i bestämmelserna vara antingen nationella eller utfärdas av någon annan stats myndigheter. De kan gälla exempelvis restriktioner i fråga om inresa eller resande. Med andra vägande skäl i anslutning till epidemin enligt bestämmelserna avses exempelvis problem som anknyter till uppehållstillstandsprocessen i den studerandes ursprungsland eller i Finland på grund av att beskickningarnas eller Migrationsverkets behandlingstider förlängs.

Betänkande KuUB 7/2020 rd

Bestämmelsen förutsätter att den studerande de facto är förhindrad att inleda sina studier. Den studerandes eget beslut att inte inleda studierna är således inte en godtagbar grund för anmälan som frånvarande. Den studerande är i princip själv skyldig att lägga fram en utredning om att inledande av studierna förhindras. Det betonas i propositionen att den inte förpliktar högskolorna att ordna samma kurser samtidigt i form av både närundervisning och distansundervisning, när man har återgått till närundervisning, men det fortfarande finns problem med inresa.

Kulturutskottet anser att de föreslagna tidsbegränsade bestämmelserna om frånvaro under det första läsåret är tydliga och kan understödjas. Vid tillämpningen av bestämmelserna är det viktigt att tillsammans med den studerande noga utreda vilka begränsningar pandemin medför i den studerandes hemland, så att han eller hon inte utifrån bristfällig information vägras möjlighet att anmäla frånvaro.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 84/2020 rd utan ändringar.

Helsingfors 11.6.2020

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Paula Risikko saml
vice ordförande Eeva-Johanna Eloranta sd
medlem Sanna Antikainen saf
medlem Marko Asell sd
medlem Veronika Honkasalo vänst
medlem Pasi Kivisaari cent
medlem Noora Koponen gröna
medlem Ari Koponen saf
medlem Sari Multala saml
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Sari Sarkomaa saml
ersättare Hanna-Leena Mattila cent
ersättare Jenna Simula saf.

Sekreterare var

utskottsråd Kaj Laine.